

ความว่าง ๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตาก ต.โพธาราม จ.ราชบุรี

การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เกิดเป็นมนุษย์แล้วดำรงชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่ดี ให้เข้าถึงหลักธรรมยิ่งยากกว่า เพราะว่าการเกิดเป็นมนุษย์นี้ กรรมดีเราสะสมมาได้มนุษย์สมบัติ ถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์เิง มันเป็นจังหวะที่เราเกิด เป็นภาวะ เป็นภพที่เกิดขึ้น แปรสภาพมาแล้ว เห็นไหม การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เพราะกว่าจะได้อัตภาพของมนุษย์นี้ยากมาก เพราะว่าจิตที่ไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ ตกนรกเอย เป็นเปรตจันต อบายนี้มากมายมหาศาลเลย แต่เราได้เกิดเป็นมนุษย์ที่ว่าเป็นพันๆ ล้าน มากๆ นี่ละ จิต ดวงวิญญาณนี้ อาจารย์บอกเต็มทุกอณูของอากาศ ดวงจิตเต็มไปหมดเลย เราแปรสภาพมา เปลี่ยนจากภาวะของจิตนั้นมาเสวยภพของมนุษย์เิง

มนุษย์สมบัตินี้เป็นของที่ได้มาด้วยความยาก ต้องมีบุญกุศลถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วจะรักษาให้เป็นมนุษย์ที่ดี เป็นมนุษย์แบบพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นมนุษย์องค์แรก ที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วถึงได้มาสอน นี่เป็นมนุษย์อย่างนั้น ไม่ใช่มนุษย์ทั่วๆ ไป ที่ว่าเป็นมนุษย์แล้วเป็นมนุษย์ที่ดีนั้นแสนยากก็จริงนี่ เพราะอะไร

เพราะเรามีหุมิตา แรงเสียดสีของสังคม ใครมีศีลมีธรรมในใจ เขาคอนั้นเป็นคนโง่ เป็นคนลรี เป็นคนล้าสมัย ถ้าใครเป็นคนที่มีักมาก ใครเป็นคนทีเอบริยบคนอื่นได้ คนนั้นเป็นคนทันโลก การอยู่ในโลก ที่ว่าเป็นมนุษย์แสนยาก เพราะแรงเสียดสีอันนี้ทำให้เราคงที่ไว้ไม่ได้ ฉะนั้นมันถึงเป็นส่วนน้อยทีจะหลีกเร้นตรงนี้ได้ หาช่องออกไป เป็นสังคมส่วนน้อย เป็นชนส่วนน้อย เป็นคนที่โลกเขาเห็นว่าเป็นคนไม่ทันสมัย แต่คนที่ทันสมัยนั้นแบกความทุกข์ มีแต่ความทุกข์ มีแต่ใส่หน้ากากเข้าหากัน ว่าข้านี้มีความสุข แต่หลังจากนั้นทุกข์ล้วนๆ นี่ความจริงของโลกเป็นอย่างนั้น

เห็นไหมว่าเกิดเป็นมนุษย์แสนยาก แล้วเกิดมาเป็นมนุษย์ทำไมมันทุกข์ล่ะ? เพราะทุกข์นี้มันเป็นเรื่องจริง ไฟเกิดที่ไหนมันก็ร้อนที่นั่น ให้แสงสว่างพร้อมกับความร้อน เกิดเป็นมนุษย์พ้นจากภพของอบายภูมิ พ้นจากแรงเบียดบีบี่ไฟจากภาวะทุกข์ๆ อันหนึ่ง มาเกิดเป็นมนุษย์ที่ได้จังหวะโอกาสเป็นอิสระชั่วคราว เป็นมนุษย์แล้วมีโอกาสทำดีทำชั่วตามแต่ชั่วชีวิตของมนุษย์ นี้พ้นจากกฎระเบียบ กฎที่บังคับไว้จากนรก จากภพหนึ่งมาเป็นมนุษย์ มาอยู่ในอีกสภาวะหนึ่ง มันก็อยู่ในทุกข์มาทั้งหมด

เรามาเห็นสภาวะปัจจุบันนี้ว่าทุกข์ แต่กิเลสมันทำให้หลงระเหิงไป ความหลงระเหิง ความไม่เข้าใจ การผัดวันประกันพรุ่งว่า ชีวิตนี้ยังไม่ตาย ยังมีเวลาอีกมาก เมื่อไหร่ก็ได้เห็นใหม่ ใหม่ๆ ที่รู้ที่อยู่ว่าตาย ต้องตาย! ต้องตาย! เห็นใหม่ ๑. ต้องตาย ๒. ตายแล้วก็ว่าตายสูญ ตายแล้วก็แล้วกัน แต่เพราะเป็นมนุษย์แล้วยังพบพระพุทธศาสนาอีก เกิดในประเทศอันสมควร เป็นชาวพุทธในศาสนาพุทธ ในประเทศอันสมควรที่มีพระพุทธศาสนาวางไว้แล้ว

การเกิดเป็นมนุษย์แสนยาก การพึงธรรมนี้ก็แสนยาก การเกิดพบพระพุทธศาสนาก็แสนยาก เพราะพระพุทธเจ้าเกิด พระพุทธเจ้าเป็นเอก พระพุทธเจ้ามีองค์เดียว แล้ววางศาสนาไว้เป็นช่วงกาลๆ นี้ช่วงกาลหนึ่ง ๕,๐๐๐ ปี ๘๐,๐๐๐ ปี แล้วแต่พระพุทธเจ้าแต่ละองค์ เห็นใหม่ เราเกิดในท่ามกลาง พระพุทธศาสนาสอนอย่างนั้น สอนในอะไร? **สอนในศีล สมาธิ ปัญญา**

ก่อนที่จะเกิดพระพุทธเจ้านะ พระพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็ได้ศึกษา ก่อนจะออกบวช ธรรมกัณฑ์อยู่ตลอดเวลา แต่พระเจ้าสุทโธทนะไม่อยากให้ออกบวช พยายามจะปรนเปรอด้วยกามคุณต่างๆ แต่ในเมื่อบุญกุศลสร้างมา ดอกบัวกำลังจะเบ่งบานอยู่แล้ว ยมทูตทั้ง ๔ ต้องมาแสดงตนให้ดู เกิด แก่ เจ็บ ตาย เห็นใหม่ แค่นี้! เกิด แก่ เจ็บ ตาย แต่ผู้มีบุญ ผู้มีปัญญาเห็นสภาพแบบนั้นแล้วสะท้อนใจมาก สะท้อนใจอย่างไร สะท้อนใจว่า “เอ๊ะ! เกิด แก่ เจ็บ ตายนี้มีหรือ เราที่ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตายแบบนั้นเหมือนกัน แล้วเราจะหลงระเหิงในสภาวะการอยู่เป็นมนุษย์โดยที่ปล่อยให้เวลาผ่านไปได้อย่างไร” มีจิตคิดว่ามี การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ก็ต้องมีการไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย สิ่งนี้เป็นของคู่ นี้ผู้มีปัญญา ใหม่ๆ ที่ไม่มีศาสนา ใหม่ๆ ที่ยังไม่มีคนสอน แต่พระพุทธเจ้าก็มีปัญญาคิดจะแหวกออกจากวัฏฏะแล้ว

แต่นี้เรามาพบพระพุทธศาสนาเลย แล้วพบพระพุทธศาสนาแล้วเราเดินถูกทางหรือเปล่า แม้แต่พระพุทธเจ้าเริ่มออกบวช ไปศึกษากับใครล่ะ? อพารดาบส อุทกดาบส พระพุทธเจ้าศึกษา

จนได้สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ แต่ก็ยังทุกข์ นั่นเพราะว่าสภาวะของความสงบ อย่างเช่นเราพยายามทำ ความสงบกัน เป็นความว่าง ความสงบของใจ ใจนี้กินอารมณ์ต่างๆ เป็นอาหาร สัตว์หรือคนกิน อาหารเข้าไป ถ้าอาหารเป็นพิษจะทำให้ร่างกายนี้บั่นป่วนมากเลย แต่ถ้าอาหารนี้เป็นประโยชน์ ร่างกายนั้นก็เจริญเติบโตขึ้นมา

แม้แต่การทำ ความสงบก็เหมือนกัน เพราะจิตนี้เคยกินแต่ความร่ำร้อน พอคิดอะไร มีความ พุ่งชานอย่างไร มันก็กินอารมณ์แบบนั้น พระพุทธเจ้าถึงสอนให้กำหนดพุทโธๆ ๔๐ ห้อง อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้จิตนี้หัดกินอาหารใหม่ จากเดิมเป็นอิสระ จะกินอะไรก็ได้ จะทำอะไรก็ได้ เป็นการบังคับให้กินเฉพาะอย่างที่เรบบังคับ เช่น พุทโธๆ ให้จิตนี้มากินที่พุทโธๆ

การข่าเท้า เห็นไหม เราข่าดิน เราจะเหยียบดิน บั่นดินให้ควรแก่การงาน ควรจะบั่นขึ้นรูป เราจะเอาดินมาปั้น โอง่งปั้นไห เราต้องมาย่ำก่อน เราต้องมาข่าดินจนกว่าดินนั้นจะควรแก่การงาน จิตนี้ก็เหมือนกัน พุทโธๆ เป็นการข่าเหมือนกัน เป็นการข่าจิตๆ ให้จิตนี้อยู่กับพุทโธ เพื่อ ต้องการให้จิตนี้ควรแก่การงาน ให้จิตนี้ نرم จิตนี้ควรแก่การงาน ไม่แข็ง ไม่กระด้าง

คนโกรธ คนหลงไปในอารมณ์โลก คนกำลังตื่นไปในโลก แล้วให้กำหนดพุทโธ เขาจะ กำหนดได้ไหม เขาจะว่าเป็นสิ่งที่ไร้สาระ เขาไม่เห็นคุณค่า คนไม่เห็นสาระของความเป็นสาระ คนเห็นการพุ่งชาน เห็นการเป็นไปตามโลกเป็นสาระ เห็นไหม จิตกระด้าง จิตไม่ยอมรับ จิตแข็ง เกินไป กำหนดพุทโธก็ไม่เป็นสมาธิ ทั้งๆ ที่จะกำหนดคนะ ถึงจะให้เขากำหนดเขาก็ไม่กำหนด เพราะเขาไม่เห็นว่าเป็นสาระ

เราเห็นว่าเป็นสาระ เรานึกถึงพุทโธสิ

อาจารย์บอกว่า “นึกถึงพุทโธ สะเทือนถึงพระพุทธเจ้าเลย”

เรานึกพุทโธ พุทโธนั้นเกิดที่ใจ ผู้ใดนึก ผู้นั้นเกิด

เราดื่มน้ำ เราเป็นผู้ชุ่มเย็น คนอื่นเขาเห็นน้ำ แต่เขาไม่เคยดื่มน้ำเลย เห็นแต่สภาพของน้ำ เขาไม่รู้จักรสของความชุ่มเย็น เรากำหนดพุทโธๆ นั่นนะ คนจะกำหนดได้ จิตนั้นต้องเริ่มนึก เห็น ใหม จิตนั้นสัมผัส แม้แต่นึกถึงพุทโธ สะเทือนพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ นี่สิ่งที่เป็นสาระ แต่โลก เห็นว่าไม่เป็นสาระ

การย่ำจืด การย่ำดิน การเดินอยู่ เขาย่ำอยู่บนของแข็ง เขาย่ำอยู่บนดินที่แตกแหว่ง ดินที่แตกแหว่ง ดินที่ไม่มีน้ำ เขาย่ำอย่างไรมันก็ไม่ควรแก่การงาน เขาย่ำอย่างไรดินนั้นมันก็ไม่เป็นดินที่จะนึ้มได้ เพราะเขาไม่ได้ใส่ น้ำ เห็นไหม เราต้องเตรียมดิน แล้วเราต้องมีน้ำพร้อม เราถึงจะย่ำดินนั้นควรแก่การงาน นี่การจะเข้าถึงสมาธิ การจะเข้าถึงให้ใจเราเป็นประโยชน์ เห็นคุณค่าของความ เป็นประโยชน์

จิตที่แข็งกระด้างจะให้นุ่มนวลลงมาได้ มันไม่ควรแก่การงาน เพราะว่าสมาธิ ความ เป็นไป ทุกคนอยากจะแสวงหาทางออก แม้แต่ก่อนที่จะเกิดปัญญาในศาสนานี้ก็เหมือนกัน มีบุคคลต่างๆ พยายามแสวงหาทางออกทำจิตให้เป็นสมาธิมากมายเลย เขาก็ออกได้ เปรียบเหมือนกับ วัตถุหรือจรวด เราพยายามจะขับเคลื่อนออกไปจากโลกเรา ขับขึ้นไปอย่างไรก็ได้แล้วแต่ ไปได้ แต่แล้วก็ต้องตกกลับมาที่โลกนี้เพราะแรงดึงดูดของโลก

จิตนี้ทำสมาธิก็เหมือนกัน เราทำสมาธินะ เราทำความว่าง ความว่างระดับหนึ่งของสมาธิ ความว่างของสมาธิ เราทำจิตให้ว่าง เหมือนกับเราขับเคลื่อนจรวดนั้นออกไปจากโลก เราทำอย่างไรก็ได้แล้วแต่ มันต้องกลับมาตกที่โลกนี้ วัตถุนี้ต้องเจอแรงดึงดูดของโลกกลับมา ความว่างที่เรา สะสมขึ้นมา เราทำขึ้นมาก่อนครั้งพุทธกาล ความว่างแบบนั้นก็เหมือนกัน ขับออกไปจากแรง ดึงดูดของกิเลส ขับออกไปจากความเป็นตัวตนที่มันขวางความว่างไว้ พอจิตนั้นกำหนดพุทโธ หรือกำหนดอะไรก็ได้แล้วแต่ ในสมัยก่อนพุทธกาลเขาก็กำหนดกัน จิตนั้นก็ เป็นความว่างได้ แต่ ความว่างนี้ที่ว่างชั่วคราว ว่างออกไป แล้วพอความว่างนั้นคลายตัวออกก็โดนดึงกลับมาอยู่ในโลก อย่างเก่า สมบัตินั้นก็ตกกลับมา วัตถุสิ่งนั้นก็ต้องตกกลับมายังพื้น โลกนี้เพราะแรงดึงดูดของโลกใน ความว่างที่ว่าขับออกไปก็ต้องตกมา

“ศีล สมาธิ ปัญญา” ถ้าศีลดี พื้นฐานดี จิตนั้นก็เข้าได้ง่าย จิตที่ควรแก่การงาน คนมีศีลมี ธรรม ใจนั้นไม่แข็งกระด้าง การเข้าออกก็ง่าย แต่ง่ายก็ต้องเสื่อมสภาพ แม้จะเข้ายากก็ต้อง เสื่อมสภาพ ความเสื่อมสภาพนี้มันเป็นไปโดยความเป็นจริง มันเป็นความจริงของมัน เป็นความ จริงอันหนึ่งที่ใครก็ค้านไม่ได้ จะไม่ให้เสื่อมก็ไม่ได้ จะให้คงที่ก็ไม่ได้ มันเป็นในตัวของมันเอง แล้วแต่อำนาจและวาสนา

จิตเวลารวมลงแล้ว “อุปะจารสมาธิ” อุปะจาระคือการวนออก จิตนี้สงบตัวลงแล้ววนออกไปรับรู้ สิ่งต่างๆ จิตก็กระดอนออกไปข้างนอกเลย การรวมลงของจิต จิตนี้ได้อบรมดีแล้ว ความคุมดีแล้ว

เห็นไหม สัตว์ที่ควรแก่การงาน สัตว์ที่พยศขนาดไหนก็แล้วแต่ เราฝึกฝนขึ้นมาแล้ว สัตว์นั้นจะเป็นสัตว์ที่เป็นการเป็นงาน ทำประโยชน์ให้กับเจ้าของมหาศาลเลย

จิตจะคิดจิตจะคะนองขนาดไหน ถ้าเราควบคุมของเราได้ เราทำของเราได้ มันจะรวมลง มันจะรวมลง รวมลงอันนี้มีความสุขมาก มีความสุขอย่างไร? มีความสุขเพราะว่า สิ่งที่ไม่เคยพบ ไม่เคยเห็น จิตนี้รวมลง มันจะแว้งว้างไปหมด แว้งว้างเลย แว้งว้างไปหมดเลย ถ้าอำนาจวาสนาของบุคคลนี้ได้ระดับแว้งว้างก็จะแว้งว้างอยู่ในความเป็นสุขของตัวเอง จะอิมจะพอใจอยู่ในความแว้งว้างนี้

ถ้าอำนาจวาสนาของจิตดวงนี้ได้เคยสะสมบุญญาธิการมาก็จะออกรู้ โดดขึ้นไปเลย จะไปเห็นสิ่งต่างๆ จะไปเห็นภพฐัณภพนี้ นี่เห็น อันนั้นเป็นวาสนา หรือรู้วาระจิตของบุคคลอื่น รู้วาระจิต เห็นภาวะจิตใจของผู้อื่น การส่งออกอันนี้ เห็นไหม ตัวนี้มันเป็นเครื่องเคียงของอำนาจวาสนาของจิตแต่ละดวง ความเป็นสมาริก็ไม่เท่ากัน ความเห็นก็ไม่เท่ากัน ความเห็นแบบนี้ไง ความว่างและความเห็น ความที่ออกไปรับรู้มันก็เหมือนเราขับจรวดออกไป ขับวัตถุออกไปจากโลก ไปชนกับสวะ ชนกับขยะในอวกาศ เราขับเคลื่อนเอาจรวดออกไป เราจะไปกระทบกับสิ่งที่แว้งว้างอยู่ในอวกาศ มันจะมีจิตที่เปอร์เซ็นต์ที่จะไปโดนล่ะ

เหมือนกัน จิตของพวกนักปฏิบัติก็เป็นอย่างนั้น น้อยดวงมากที่จะออกรับรู้อย่างนั้น ออกรับรู้ หมายถึงว่า ไปสัมผัส ไปกระทบกับขยะอวกาศ สิ่งที่แว้งว้างอยู่ในอวกาศ จิตที่ไปกระทบคือจิตที่ออกไปรับรู้ รับรู้แล้วมันก็ต้องตกกลับมาอยู่ที่โลกอย่างเก่า เห็นไหม สรรพสิ่งนี้ก็โดนดึงดูดกลับมาตกที่โลกอย่างเก่า คือว่าตกมาที่ในปัจจุบันของภพ วิถีจิต คือภพของจิต

จิตดวงนี้มันเกิดมันตายอยู่แล้วใน ๓ โลกธาตุ ตกมาที่โลกนี้ยังดี ถ้ามันตายแล้วมันตกนรก ลงไปเลยล่ะ ความเป็นไปของ ๓ โลกธาตุที่จิตมันเวียนตายเวียนเกิดมา อันนี้คือความว่างของสมาริ ถึงจะได้ผลประโยชน์ขนาดไหนก็แล้วแต่ มันก็ยังเวียนตายเวียนเกิด มันเป็นความว่างขั้นหนึ่งของความว่างก่อนสมัยที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ก็มีอยู่แล้ว แม้แต่พระพุทธเจ้ายังไปเรียน ได้สมบัติ ๘ เหาะเหินเดินฟ้าได้ด้วย นั่นก็เป็นความว่างอันหนึ่ง แต่มันไม่ได้ก้าวเดินปัญญา

ตอนพระเจ้าสุทโธทนะออกแรกนขาวิอุ อาพระพุทธเจ้าไปไว้ที่โคนต้นหว้า พระพุทธเจ้านั่งทำความสงบอยู่ที่โคนต้นหว้า แม้ถึงเที่ยงแล้วเงาของต้นหว้าก็ยังไม่เคลื่อนไป นั่นเป็นความสุขที่สั่งใจ พอออกประพฤติปฏิบัติ ไปศึกษากับอาหารดาบส อุทกดาบส ได้ถึงสมบัติ ครู

บาอาจารย์ก็ว่า “เป็นผู้ที่ศึกษามาจนได้ระดับเดียวกับอาจารย์ ควรจะออกตั้งสอนได้เหมือนเรา” อาพาธดาบสประกันพระพุทธเจ้าเลยว่าได้สมบัติ ๘

แต่พระพุทธเจ้าบอก “ถึงจะได้สมบัติ ๘ สุข-ความทุกข์ในใจมันก็กระเพื่อมอยู่ตลอดเวลา” มันรู้ๆ อยู่ว่าอันนี้มันคร่อมอยู่เหมือนกับเรา เรามีสมาธิ ๓๕ เป็นเรา แล้วความทุกข์อยู่ภายใน มันทุกข์อยู่ มันครอบอยู่ชั่วคราว ถึงได้ออกไปแสวงหาโมกขธรรม แล้วในคืนสุดท้ายก็มาคิดถึงตอนที่อยู่โคนต้นหว่า ต้องทำสมาธิอย่างนี้ กิเลสมันอยู่ที่ใจ กิเลสไม่ได้อยู่ที่กาย พยายามอดอาหาร พยายามทรมานตนทุกอย่าง นี่ผู้ที่แสวงหาทางออก

เราเองก็สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ประเสริฐที่สุด เพราะสิ่งที่อยู่ในหัวใจ กว้าง แขนกว้าง ลึกแขนลึกขนาดไหน ไม่มีใครเห็น แต่พระพุทธเจ้าเอาออกมาเห็น เพราะได้รำพึงรำพัน อันนี้ก่อน ก่อนจะเห็น ก่อนจะเป็นผู้ดำเนินองค์แรก ย้อนกลับไปตรงโคนต้นหว่า คืบนั้นถึงได้สำเร็จ เพราะท่านย้อนกลับมาดูกิเลสที่ใจด้วยปัญญา

ก้าวเดินตามปัญญาของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าถึงได้วางมัคคาให้พวกเราดำเนินตาม การก้าวเดินด้วยปัญญา พระพุทธเจ้าก้าวเดินนะ บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ เห็นใหม่ นี่การก้าวเดินด้วยปัญญา การก้าวเดินด้วยปัญญาลงไปปัญญาเดินในอะไร? เดินในกาย เวทนา จิต ธรรม ๓๕ ทั้ง ๔ ของเรา ในร่างกายที่เราเกิดเป็นมนุษย์นี้

เราทำสมาธิอย่างที่เขาว่ากัน เราก็ทำ เราทำสมาธิ ความว่างขึ้นมา เพื่อให้เป็นเครื่องดำเนินสมาธินี้เป็นมรรคในองค์ที่ ๘ เห็นใหม่ พระพุทธเจ้าขนาดศึกษามาจาก อาพาธดาบสอยู่แล้วบอก ว่าสมบัติเป็นอย่างนั้น ก็รับรู้ แต่เวลาพระพุทธเจ้าวางมัคคา สัมมาทิฏฐิเป็นองค์แรก ความเห็นถูกต้อง สัมมาสมาธิเป็นมรรคองค์ที่ ๘ การงานชอบ ความเพียรชอบ ความวิริยะชอบนั้นรวมลงลงในการขุดค้นลงที่ใจ ต้องเดินปัญญา ใจนี้อยู่ในร่างกายของเรา ร่างกายที่นั่งสมาธินี้ จิตที่สงบแล้ว เห็นร่างกายใหม่ เห็นความเป็นไปใหม่ การก้าวเดินของปัญญาต้องขุดคุ้ยจิตที่มันติดอยู่ในร่างกายนี้

เราเป็นสมาธิ เราขึ้นไปบนฟ้า ขึ้นไปเหาะเหินเดินอากาศ เห็นภพ เห็นชาติ เห็นอะไรก็ได้แล้วแต่ ความเห็นออกไป ความเห็นอันนั้นเป็นความเห็นออกไปข้างนอก ความคิดที่ใจ ก่อนที่จะออกไปข้างนอก ใจมันติดที่ร่างกายนี้ ภาวสวะ ภพอยู่ที่ใจ จรวดขับเคลื่อนออกจากฐานยัง ความคิดที่ออกไปเห็นภพ เห็นชาติ เห็นเทวดา เห็นเปรต เห็นผี ออกไปจากภาวสวะตรงนี้ ออกจาก

ฐานที่ใจ ออกจากฐานของภพ ออกจากฐานกลางหัวใจของเรา ฉะนั้น การไปเห็นก็ไปเห็นแต่สิ่งที่อยู่นอกวงโคจร แต่จริงๆ มันติดอยู่ที่ภพนี่! จริงๆ มันติดอยู่ที่กลางหัวใจนี่! มันมีฐานของจรวด มันถึงจับเคลื่อนดันจรวดออกไป

ถ้าเราจะไม่ให้มันจับเคลื่อนออกไป เห็นไหม เพราะความจับเคลื่อนออกไปเห็น ไปรับรู้ สิ่งใดๆ มา มีความสุขหรือมีความทุกข์ มีความพอใจหรือไม่มีความพอใจ มีสิ่งใดก็ติดไปหมด แม้แต่ตัวเองก็ติด แล้วก็ไปติดข้างนอก ไปเห็นสิ่งต่างๆ ข้างนอก ก็ไปติดข้างนอก ไปฟุ้งซ่านอยู่ข้างนอก ไม่ได้ชำระสะสางบ้านตัวเองเลย ไม่ได้ทำลายฐานของจรวดนั่นเลย

ถ้าทำลายฐานของจรวดที่จับเคลื่อนออกไป เห็นไหม จิตนี้อยู่ที่กาย แม้แต่กายก็ติด ความเห็นก็ติด ฟุ้งออกไปถึงอวกาศก็ติด ที่เป็นความว่างที่เขาส่งเสริม เขายกย่องสรรเสริญกัน พระพุทธเจ้าถึงย้อนกลับมาเป็นมรรคองค์ที่ ๘ เป็นสัมมาสมาธิ แล้วเดินปัญญาเข้ามาตัดความคิด ทำลายฐานของจรวดที่เป็นภพตัวนี้ ด้วยกาย ด้วยเวทนา ด้วยจิต ด้วยกรรม

พิจารณากาย สักแต่ว่ากาย เกิดมาต้องตายทุกคน การตายนั้นตายในสภาวะตามความเป็นจริง แต่จิตนี้มันก็ต้องตายไปพร้อมกับร่างกายนั้น มันเป็นการตายไปพร้อมกันที่ไม่ได้ประโยชน์ เป็นการเสวยภพด้วยบุญวาสนาเท่านั้น แต่การเห็นความแปรปรวนโดยขณะจิตปัจจุบันนั้น จิตนี้พิจารณาธาตุ ๔ จิตนี้พิจารณากาย เพราะความที่จิตนี้เป็นสมาธิ จิตนี้ไม่มีกาลเวลา จิตนี้หยุดทั้งหมด จิตนี้เป็นหนึ่ง จิตนี้เป็นเรา แล้วหมุนเข้าไปออกมาเป็นปัญญา ต้องหมุนเข้ามาที่กายนี้ นี่ การก้าวเดินของปัญญา ปัญญาได้ก้าวเดิน

การก้าวเดินออกไปด้วยฐานของสมาธิ ด้วยฐานของปัญญาในมรรคองค์ ๘ นี้ ในฐานของใจนี้รวมตัวกันทั้งหมด มันจะเห็นตามความเป็นจริงขณะนั้น จะแปรสภาพให้เห็นในขณะที่เห็นเลย เพราะจิตนี้ได้จับต้อง มีใจทัก มีจำเลย มีผู้พิพากษา ทุกอย่างพร้อม พร้อมพิจารณาออก แล้วแตกออกจากกัน นี่ปัญญาเห็นตามความเป็นจริง

ถ้าปัญญาเห็นตามความเป็นจริงของการก้าวเดินทางปัญญา การก้าวเดินของปัญญาจะเกิดความว่างอีกอันหนึ่ง ความว่างอันนี้ไม่ใช่ว่างแบบสมาธิที่ว่างแล้วไปกระทบกับอวกาศนั้น แต่เป็นการจับเคลื่อนออกไปจากภวาสวะนั่นแหละ ออกจากภพของใจนี้ จับเคลื่อนออกไป ปัจจุบันนี้ได้ระเบิดแล้ว ฐานจรวดได้ระเบิดออกฐานหนึ่ง พอจรวดระเบิดออกไปแล้ว จรวดก็จับเคลื่อน

ออกไป ขับเคลื่อนออกไปเป็นความว่างไปในอวกาศแล้วไม่กลับมาตกในพื้นที่โลก เพราะสมาธิ หรือความว่าง การรวมตัวกันขณะที่มันเป็นปัจจุบันธรรมนั้นมันได้สร้างสถานีอวกาศไว้บน อวกาศ จรวดเราจะไปพักอยู่ที่สถานีอวกาศ ไม่กลับมาตกบนพื้นโลกเห็นไหม

ความว่างขณะการก้าวเดินไม่ใช่ความว่างของสมาธิ ความว่างของสมาธิจะต้องโดนแรง ดึงดูดกลับมาตกยังพื้นโลก แต่ความว่างของการก้าวเดินนั้นเป็นความว่างที่มีสถานีอวกาศ รองรับ มีอุปสรรคของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ในธัมมจักกฯ รองรับ

อุปสรรค กับ อุปสรรค อุปสรรคคือธรรมที่แปรปรวนตลอด แต่ธรรมที่ไม่ แปรปรวนอีกแล้วเพราะมีสถานีอวกาศรองรับอยู่ มีภพ ถึงจะเกิดก็เกิดอีก ๗ ชาติ เห็นไหม กับถ้าไม่มี สถานีอวกาศรองรับก็เกิดตายไม่มีที่สิ้นสุด เกิดสูงๆ ต่ำๆ เกิดไม่มีวันจบสิ้น ไม่มีต้นและไม่มีปลาย แต่สถานีอวกาศรองรับแล้ว อย่างมากเกิดอีก ๗ ชาติเท่านั้น ไม่โดนแรงดึงดูดกลับไปทั้งหมด ภพชาติจะสิ้นเข้า ความว่างอันนั้นมันว่างออกไปจากกิเลสส่วนหนึ่ง

เหมือนกับคน ๔ คนเข้าไปในรถยนต์ อยู่ในรถยนต์คันหนึ่ง รถยนต์คันนั้นขับเคลื่อน ออกไป บัดนี้ใน ๔ คนนั้นช่วยกันทำลาย เขาคนคนหนึ่งออกจากรถนั้นไป จะเหลือคนในรถอีก ๓ คน เท่านั้น พิจารณาต่อไป การก้าวเดินมันจะเป็นความว่างที่เว้งว่าง ว่างที่แปลกประหลาดกว่าในความ ว่างของสมาธิมาก ว่างสมาธิ ว่างในแรงดึงดูด มันยังแปรปรวน ไม่มีความคงที่ แต่ความว่างอันนี้ มันว่างเพราะว่ามันว่างหนึ่ง แล้วมันทำลาย หมายถึงว่า ตัดส่วนที่เป็นหนึ่ง หนึ่งสิ้นส่วนใดส่วน หนึ่งของเรา เราได้ชำระไปแล้วส่วนหนึ่ง มันลดค่าออกไป มันหลุดออกไป นี่ก้าวเดินออกไป ความว่างอันนี้ถึงไม่เหมือนกับความว่างอันแรก ความว่างอันแรกเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป แต่ ความว่างการก้าวเดินมันก็ว่างออกไปอีกชนิดหนึ่ง ว่างไปแบบมีสถานีอวกาศรองรับ

ที่นี้การก้าวเดินนี้มันต้องก้าวเดินไปเรื่อยๆ เพราะอะไร เพราะคนในรถนั้นยังมีอยู่ใช่ไหม มนุษย์ในยานอวกาศยังขับเคลื่อนอยู่ ต้องขับเคลื่อนยานอวกาศต่อไป ก้าวเดินต่อไป การก้าวเดิน ต่อไปในอุปาทาน อุปาทานในกาย อุปาทานในจิต อุปาทานฝังอยู่ในเรานี้

จิตนี้มีอุปาทานอยู่ หมุนกลับมาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ในอริยสัจ การกำหนดดู ในอริยสัจมันต้องมีคนขับเคลื่อนใช่ไหม อริยสัจเป็นความจริงอันหนึ่ง ธรรมะเป็นความจริง อันหนึ่ง ธรรมชาติต่างๆ มันก็เป็นความจริงอันหนึ่ง ความจริงที่รออยู่เป็นความจริงปกตินั้นก็คือ ความจริงอันหนึ่ง แต่ความจริงที่ใจเราละ ความจริงที่เกิดขึ้นจากใจของเราอยู่ที่ไหน ความจริงที่

เกิดขึ้นจากใจของเราต้องอาศัยผู้ขับเคลื่อน สมาธิช่วงนี้มันยังมีเรา มีตัวตนการขับเคลื่อนต่อไป
ตลอด

การขับเคลื่อนของโลก หรือการทำงานของโลกร่างกายไป แต่การทำงานของธรรม การขับเคลื่อนของธรรม การขับเคลื่อนที่ทำลายตัวเอง ต้องขับเคลื่อนทำลายตัวเองเพราะตัวเองมีความยึดมั่นถือมั่น การขับเคลื่อนออกไปแล้วยังขับเคลื่อนออกมาชำระกิเลส เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ กิเลสมันอยู่ที่ภวสวะที่ภพของใจทั้งหมด เพราะเราเป็นผู้ที่จะเอาตัวพ้นออกไปจากอำนาจการยึดครองของกิเลสที่ครองใจ นี่ก็ต้องก้าวเดิน การก้าวเดินต่อไป ระยะเวลาของการก้าวเดิน นี้ความว่างที่ ๑

ความว่างที่ ๒ นี้เป็นความว่างของการก้าวเดินตลอด มันต้องก้าวเดินไปๆ เพราะก้าวเดินเท่าไร ความว่างนี้จะละเอียดเข้าไป เป็นขั้นตอนเข้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นตอนเข้าไป เพราะว่าความว่างมันจะละเอียดไปๆ กิเลสชำระออกจากใจมากเท่าไร ความว่างนั้นจะละเอียด จะเบาบาง เหมือนอวกาศที่เบาบางที่เว้งว่างออกไปเรื่อยๆ กับความว่างที่สะสมไว้ด้วยความหนาแน่น อย่างความหนาแน่นด้วยสสารทั้งหมด กับความว่างอันนี้มันจะเริ่มจางออกๆ การขับเคลื่อนออกไปจากผู้ที่ยอยากจะพ้นจากทุกข์

การขับเคลื่อนให้พ้นจากทุกข์ วกกลับมาๆ ต้องดู ต้องหา ถ้าเราเข้าใจว่าความว่างเป็นอย่างไรนั้น ความเข้าใจว่าความห้นออก ความเข้าใจว่าใจ ความเข้าใจว่าการมุ่งออกไปจะไม่พบอะไรเลย มันก็เหมือนกับวัตถุทั้งหมด สรรพสิ่งทั้งหมด พลังงานต้องผลัดออกไปหมด แต่ธรรมะพระพุทธเจ้าบอกว่า พลังงานตัวนี้ให้พยายามดึงกลับมากลืนกินตัวเอง ต้องดึงกลับเข้ามาคลืนกินตัวเอง ความดึงนี้ดึงได้ พลังงานทั้งหมดไม่มีชีวิต แต่หัวใจมีชีวิต หัวใจมีความรู้สึก หัวใจบังคับได้ หัวใจโหม่นนำได้ ราพึงได้ หักทวนกลับมาได้ นั่นคือปัญญา การก้าวเดินของปัญญา พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้

พลังงานไม่มีชีวิต มนุษย์มีชีวิต จิตนี้มีชีวิต จิตนี้มีความรู้สึก มันต่างกันตรงนี้ ถึงว่ามนุษย์ประเสริฐ หัวใจถึงประเสริฐ แต่ถึงประเสริฐมันก็ประเสริฐพร้อมกับกิเลส กิเลสอยู่ในความประเสริฐๆ นั่นละ ถ้าเราเห็นเป็นความว่าง เราส่งออกไป เราพอใจ ความพอใจ ความเคลิบเคลิ้ม ความชินชา ความชินชานั้นมันจะไม่ยอมย้อนกลับมาชำระตัวมันเอง

การเกิด การกระทำ การประพฤติ การปฏิบัติ พระพุทธเจ้าสอน ครูบาอาจารย์สอนแล้วว่าไม่ให้ชินชา ไม่ให้ห่อนใจ ไม่ให้คร่อมความว่างที่อยู่ในหัวใจของเราทั้งนั้น ต้องตรวจสอบ ต้องขุด

**คู่ย ต้องทำลาย จะทำลายขนาดไหนก็แล้วแต่ ยิ่งมีการทำลาย ยิ่งมีการตรวจสอบ ความว่างนั้นจะ
ประเสริฐขึ้นตลอด**

เราไม่ยอมตรวจสอบ เราไม่ยอมทำลาย เราไม่ยอมทบทวน เราไม่กล้าทำลายหัวใจของเรา เรา
ไม่กล้าตรวจสอบเข้ามาภายในของเรา เพราะเราคิดว่าเราเคยให้ค่า การให้ค่าของเรา ก็เลสมันอยู่
ข้างหลัง เราให้ค่าใจเราประเสริฐ ให้ค่าใจเราสูง พอให้ค่าใจเราสูง ก็เลสมันหัวเราะเยาะ ก็
เหมือนกับที่เราทำปกติ เราว่าในบ้านเรามีเงินมหาศาลเลย ในบ้านเรามีของใช้เหลือเฟือเลย เราจะ
ชวนขวายเป็นทำไม เราก็ต้องรอใช้สมบัติเดิม แต่ถ้าเราบอกว่าจะมีจะจนอย่างไรก็แล้วแต่ อันนั้น
เป็นส่วนหนึ่ง แต่การประพฤติ การปฏิบัติ การตรวจสอบนี้ เป็นหน้าที่ของเรา อันนี้เป็นทางของ
นักปราชญ์ พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างนั้น ไม่ให้หันอนใจ

มันเป็นความว่าง เชื่อมจากฐานอันนั้น แต่มันต้องแปรสภาพขึ้นไปสิ ความว่างเริ่มต้น สมาธิ
มันว่างอยู่แค่นั้นล่ะ มันว่างไปแล้วก็หมุนเวียนไป แต่ความว่างขั้นปัญญาไม่เสื่อมลงมาเด็ดขาด มี
สถานีอวกาศรองรับ แต่ความว่างนี้ก็แปรปรวนได้ แปรปรวนสูงขึ้น ไม่มีต่ำลง ถ้าความว่างอันนี้
คงที่ พระโศดาบันต้องเป็นพระโศดาบันตลอดไปอย่างนั้นหรือ

พระโศดาบันยกหัวใจขึ้นเป็นพระสภิกษาคามีได้ เป็นพระอนาคามีได้ แล้วก็ขึ้นเป็นพระ
อรหันต์ได้ ถ้าตรวจสอบใจตัวนี้ ถ้ามีการกระทบกลับมาแล้วตรวจสอบตัวนี้ มันไม่ตกต่ำแน่นอน
สูงขึ้นได้ ความว่างช่วงกลางนี้ ช่วงปัญญานี้ถึงแปรสภาพสูงขึ้นอย่างเดียว ไม่แปรสภาพต่ำ

แต่ถ้าเป็นความว่างเดิม มันหมุนแคว้งคว้างอยู่เป็นขะอวกาศ มันไปไหนไม่ได้ ต้องตกลง
มาสู่พื้นโลกสักวันหนึ่ง ถึงไม่ตกมาถึงพื้นโลกมันก็มีโดนแรงเสียดสีเผาไหม้ไปหมด มันต้องเป็น
อย่างนั้น แต่อันนี้ไม่มีแรงเสียดสีอีกแล้ว มันเป็นอจลศรัทธา ศรัทธาที่มั่นคง ไม่ทำความผิด มันมี
ฐานรองรับ มันขึ้นไปอย่างเดียวๆ ความว่างตัวก้าวเดินนี้ถึงเป็นความว่างที่แปรสภาพ ยังแปรสภาพ
อยู่ แต่แปรสภาพสูงขึ้น นี่การแปรสภาพสูงขึ้น แต่ถ้าหัวใจมันไม่ยอมเข้ามาตรวจสอบ มันจะสูง
ไปไหนล่ะ

ถ้าหัวใจมันตรวจสอบ หันกลับมาดูกาย เวทนา จิต ธรรม การพิจารณากาย เวทนา จิต
ธรรม มันยังพิจารณาได้อยู่ เพราะสามารถจับความว่างที่ละเอียดเข้าไปได้ ภายในกาย จิตในจิต
ธรรมในธรรม แม้แต่จิตที่ละเอียดยังพิจารณาจิตในจิตได้ ชั้นในจิตก็พิจารณาได้ ชั้น ๕ นอก

ขั้น ๕ ใน ในเมื่อยังเป็นความว่างอย่างนี้อยู่ มันยังจับต้อง มีอารมณ์ความรู้สึก ในเมื่อยังมีอารมณ์ความรู้สึก นั่นคือตัวเรา

ความเฉา แม้แต่สูงๆ ไป ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกเลย ขั้นนี้ตัดออกไปทั้งหมด ก้าวเดินเปลี่ยนแปลงสภาพจนขั้นนี้ไม่มีเลย แม้แต่จิตเฉาๆ นะ จิตเดิมแท้ที่ส่องใส ความส่องใสที่นั่นคู่กับความเศร้าหมอง เพราะมีเรา มีมานะ ๕ ความเป็นมานะ มานะยึดถือ การยึดถือมันเมื่อ การยึดถือแบกไว้ การคอนไว้ ของที่คอนไว้หนักหรือไม่หนัก

เพราะการขับเคลื่อน การก้าวเดินในช่วงปัญญา ความว่างในปัญญา เพราะมีตัวตนตัวนี้ตัวขับเคลื่อนไป มันมีตัวมีตน มีความรู้สึก มีการเก็บข้อมูล มีการส่งออกส่งใจมาตลอด ถ้าเอะใจ เห็นไหม ความเอะใจ ความดูใจของตัวที่มันเศร้าหมองมันส่องใสที่นั่นนะ มันเป็นเพราะอะไร ถ้ามีความเศร้าหมอง มีความส่องใส ใครเป็นคนเก็บข้อมูล ใครเป็นคนรับทราบข้อมูลสิ่งนั้น

ข้อมูลสิ่งนั้นคือตัวตน ความว่าง การก้าวเดินยังมีตัวตน มีเราในความว่างนั้น เพราะมีเรามีเขา มันถึงมีความว่าง เพราะเรารู้ว่าว่าง เห็นไหม เรารู้ว่าว่าง เราเข้าใจว่าว่าง แต่มันว่างหรือ ในเมื่อมีผู้เก็บข้อมูลอยู่ ทำไมไม่ทำลายตัวเก็บข้อมูลนั้น เพราะว่าเราไม่ยอมทำลาย เราไปเคลิบเคลิ้มกับความว่างนั้นไง คนเก็บข้อมูลนั้นว่าข้อมูลนี้เป็นเรา มันก็ออกมาพูดว่า “ว่าง ว่าง ว่าง” นี้ความว่างในปัญญา ความว่างอันนี้มันละเอียดลึกซึ้ง ถึงว่าเป็นความว่างที่แปลกประหลาดมหัศจรรย์ ไม่ใช่ความว่างข้างล่าง เห็นไหม ความว่างหนึ่งก็ยิ่งเคลิบเคลิ้มได้ว่าอันนี้เป็นความว่างแท้ แม้แต่ความว่างการก้าวเดินนี้ก็ยิ่งว่าเป็นความว่างแท้

ความว่างการก้าวเดินมันแปรสภาพสูงขึ้น แต่การแปรสภาพสูงขึ้นนี้มันต้องมีตัวถูกคิดนี้ไง ตัวถูกคิด ตัวตั้งโจทย์ ถ้ามัวตัวเอง ตัวการศึกษาตัวเอง เพราะการทำลายในหัวใจต้องเป็นคนที่ เป็นผู้ทำลายตน จิตต้องทำลายจิต มรรคอรียสัจจัง อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสุติ อาสวะอยู่ที่จิต จิตต้องทำลายอาสวะ

อาสวะสิ้นแล้ว จิตนี้เป็นผู้วิมุตติ

ฉะนั้น จิตต้องแก้จิต เพราะตัวจิตมันมีกิเลสอยู่ที่ตัวมัน กิเลสข่มไปในหัวใจนั้น กิเลสข่มไปที่จิต ที่ตัวจิตนั้นละ แล้วใครจะมาแก้ไขให้ละ เห็นไหม การแก้ไข ใครจะแก้ไขให้ ถ้าตัวจิตนั้นไม่เอะใจ

ในเรื่องนี้ ในวัตถุทุกอย่าง เปลือกภายนอกใครก็ชำระล้างได้ ถึงไม่ต้องชำระล้าง อยู่เฉยๆ ฝนก็ตกชำระล้างมัน แต่ความสกปรกภายในหัวใจ ความสกปรกของกลางวัตถุนั้น วัตถุนั้นเป็นสิ่งที่สูง สิ่งที่กว้างใหญ่ แล้วอยู่จุดตรงกลางของวัตถุนั้น อะไรจะชำระเข้าไปในนั้นได้ ถ้าไม่ระเบิดเข้ามา ออกจากภายในของมัน แกนของโลก แกนของวัตถุอยู่ตรงกลางนั้นนะ มันต้องระเบิดตรงนั้นออกมา ระเบิดจากตรงหัวใจนั้นออกมา ตรงตัวเก็บข้อมูล ตัวคนตัวนั้น

การทำลายความว่างอันนี้ ความว่างหยาบๆ เห็นไหม การก้าวเดิน มรรคอรหัสจ้งหมุนไป มันยังฟาดฟันกันมาตลอดนะ แต่ถึงที่สุด ความเศร้าหมองความดองใส่นี้มันไม่มีอะไรไปฟาดฟันมัน เพราะมันเป็นตัวมันเอง เป็นตัวจิต เพราะตัวฟาดฟันมันเป็นระหว่างขั้น เห็นไหม สังขารขั้น มันเป็นปัญญา มันเป็นขั้น กับไอ้ตัวกิเลสมันยังฟาดฟันกัน มันเป็นการฟาดฟันกันมาตลอด แต่ถึงจุดของมันแล้ว ไม่ต้องเป็นการเผาไหม้ ต้องเป็นการกลืนตัวเอง การกลืนตัวเองตัวนั้น การกลืนตัวคน พอตัวคนนี้คว่ำสลายลง มันเป็นการสมุจเฉทปหานอย่างเต็มที่ มันจะเกิดความว่างใหม่ เพราะความว่างทำลายความว่างอีกทีหนึ่ง

ความว่างระหว่างก้าวเดินเป็นความว่างแท้ เป็นความว่างที่ไม่มีตัวตน ความว่างไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ความว่าง ความว่างไม่ต้องพูดกัน ความว่างนั้นพูดถึงไม่ได้เลย พูดถึงไม่ได้เพราะอะไร เพราะไม่มีคนเก็บข้อมูล ข้อมูลนั้นไม่มีแล้ว ทำลายข้อมูลทั้งหมด ทำลายทุกอย่างทั้งหมด ความว่างอันนั้นเป็นความว่างที่พระพุทธเจ้าแสวงหาตลอด แล้วพระพุทธเจ้าตรัสรู้ก่อนถึงได้บัญญัติไว้ เพียงแต่ปูนหมายป้ายทางไว้ เป็นการบอกไว้เพื่อจะเป็นการสื่อกันในสังคมของสมัยพุทธกาล

สมัยพระพุทธเจ้าสื่อกับลูกศิษย์ของพระองค์ท่านว่า “เป็นอย่างนี้” แล้วจะรู้กันด้วยความ เป็นภายใน ถึงว่าเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นเพื่อสื่อกันออกมา เพียงแต่ว่าไม่ใช่อันนั้นเด็ดขาด ไม่ใช่เลย เป็นสมมุติไม่ได้ทั้งหมด เป็นคำพูดออกมาไม่ได้ เพราะไม่มีข้อมูลใดๆ แต่รู้

เปรียบเหมือนน้ำมันใต้ดิน การแสวงหาน้ำมัน เรารู้ว่ามันน้ำมัน เห็นไหม นี่มีข้อมูล แต่ น้ำมันที่อยู่ใต้ดิน เราจะวัดค่ามันได้ใช่ไหม? ได้แล้วถ้าเราเอาน้ำมันขึ้นมาใช้ อันนั้นนะโลก ถ้าน้ำมัน อยู่ใต้ดิน แล้วก็รู้ว่าน้ำมันอยู่ที่นั่น นั่นละจบ จบ อันนั้นเป็นความว่างอันนั้น เป็นความว่างอันนั้น เป็นความว่างที่ไม่มีผู้เก็บข้อมูล แต่มีอยู่ ถ้ามีอยู่ เป็นวัตถุทันที

ความว่างอันนั้นถึงเป็นความว่างแท้ ความว่างแท้ๆ เลย ไม่มีผู้เก็บข้อมูลใดๆ ทั้งสิ้น เพราะ ความว่างนั้นไม่ใช่เรา ความว่างนี้ไม่มีตัวตน เราไม่มีในความว่าง ความว่างไม่มีในเรา จะว่าว่าง จะ

อะไรไม่ได้ ถ้าว่า “ที่นี่ว่างหนอ บ้านนี้ว่าง” ใครอยู่ในบ้านนั้น...นี่มีคนเก็บข้อมูล คนเก็บข้อมูลคือคนที่บอกว่า “ความว่าง” บอกทุกสิ่งทุกอย่าง นั่นมีคนเก็บข้อมูลทั้งหมด ความว่างนี้เป็นความว่าง การก้าวเดิน

แต่ความว่างสุดท้ายดี เป็นความว่าง ๓ ระดับ เป็นความว่างของข้างสมาธิธรรม ความว่างของปัญญาก้าวเดิน กับความว่างตามความเป็นจริงแท้ เกิดขึ้นจากมนุษย์ทุกๆ คน จากหัวใจทุกๆ ดวง ถ้าเราเป็นชาวพุทธ เชื่อบุद्धเจ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่ก้าวเดินพ้นเป็นองค์แรก แล้วตรัสวางไว้ตามความเป็นจริง ให้พระอัญญาโกณฑัญญะเดินตาม ปัญจวัคคีย์เดินตาม พระยสะเดินตาม เดินตามกันไป แล้วไม่มีปัญหาเลย เพราะเป็นความว่าง เป็นความจริงทั้งหมด เป็นความว่างแท้ทั้งหมด เพราะพระพุทธรูปเจ้าเป็นประธานอยู่ที่นั่น เป็นพยานที่ยืนยันกัน นั่นเป็นความว่างแท้เท่านั้น

ฉะนั้น ถึงว่าดวงใจทุกดวงไปถึงได้ เพราะดวงใจทุกดวงถ้าไม่ไปถึงความว่างนั้นก็ต้องเกิดตายๆ ไปตลอด จิตนี้ไม่มีวันแตกดับ ความว่างแท้ที่นั่นก็ไม่มีวันแตกดับ ความว่างแท้เป็นความว่างแท้ ฉะนั้น จิตที่ไม่มีวันแตกดับกับความว่างที่ไม่มีวันแตกดับหมุนมาเป็นอันเดียวกันเมื่อไหร่ จิตดวงนั้นพ้นไป ถ้าจิตดวงนั้นหมุนเข้ามาไม่ถึงความว่างอันนี้ มันไม่มีวันแตกดับ มันต้องเกิดต้องตาย ต้องเกิดต้องตายไปตลอด เปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติไปไม่มีวันสิ้นสุด เพราะมันเป็นวัฏฏอันหนึ่ง จิตเป็นสสารตัวหนึ่ง ธาตุรู้เป็นธาตุหนึ่ง ธาตุตัวนี้มันไม่มีวันบอบสลาย สสารบางอย่างย่อยสลายแล้วยังแทบมองไม่เห็น แต่มันต้องแปรสภาพไปตลอด เห็นไหม จิตนี้ไม่มีวันบอบสลาย ต้องเกิดตายไปตลอด

การเกิดตายมาชาติหนึ่ง เรานี้ก็เกิดตาย เราก็ทุกข์พอแรงแล้ว ในเมื่อมาเกิดแล้วมียาแก้ มีธรรมะพระพุทธรูปเจ้าที่วางไว้เป็นยาแก้การเกิดการตายอันนี้ นี้ไม่มีการตายไป พอกิเลสหลุดออกจากใจแล้ว ไม่มีการตาย ไม่มีการเกิด เพราะการเกิดการตายมีค่าเท่ากันตลอด เกิดและตายมีค่าเท่ากันเลย

แต่ถ้าจิตนี้ยังเป็นจิตอยู่ มันเกิดตายไม่มีค่าเท่ากันหรอก มันเกิดสูง-เกิดต่ำ เกิดต่ำก็เกิดลงนรกไปเลย เกิดสูงก็เกิดเป็นเทวดาไปเลย เกิดเป็นมนุษย์ก็มีโอกาสประพฤติกรรมปฏิบัตินี้ไป เห็นไหม ค่ำมันไม่เท่ากัน แต่จิตที่เข้าถึงความว่างแล้วค่ำมันเท่ากัน เพราะมันไม่แปรสภาพอีกแล้ว

การเกิดการตายคือการให้ค่า การเกิด สิ่งที่เกิดมามีความสุข มีความอบอุ่น การตายคือการจาก คือการพลัดพราก คือความทุกข์ใจ คือการอ้างว้าง แต่พอไม่มีตัวเข้ามาให้ค่า ไม่มีตัวเก็บข้อมูล ไม่มีผู้มาให้ความสูง-ความต่ำ การเกิดการตายนี้ไม่มีค่า เพราะได้เป็นความว่างที่ไม่มีผู้เก็บข้อมูล ข้อมูลโดนทำลายหมดแล้ว ไม่มีตัวตน ว่างนี้ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ความว่าง มันถึงไม่มีค่า ไม่มีอะไรเกิดและไม่มีอะไรตาย ตั้งแต่ที่เป็นความว่างแท้

จิตทุกดวงมีโอกาสเข้าถึงความว่างอันนั้น ได้หมดเลย แต่เราจะขับเคลื่อนจิตเราไปตรงไหน เห็นไหม จากความว่างที่เป็นพื้นฐานเลย ตัวตนเต็มๆ ตัวตนเต็มๆ เพราะอะไร เพราะไม่ได้ชำระสะสางใดๆ ทั้งสิ้น ถึงว่าเป็นยานอวกาศขับเคลื่อนขึ้นไปขนาดไหนก็ต้องตกมายังโลก ความว่างขนาดไหนมันก็กลับมาเสื่อมหมด กลับมาเป็นจิตปกติหมด จะว่าง จะรู้ พุทธกรรมขนาดไหนก็แล้วแต่ จะต้องกลับมาตรงนี้เลย เห็นไหม ความว่างอันนี้มีตัวตนเต็มๆ กิเลสส่วนๆ ด้วย กิเลสพร้อมกับตัวตนนะ ตัวตนที่สกปรกโสโครก เพราะกิเลสเป็นคนขับไล่

แต่ความว่างระหว่างการก้าวเดินด้วยปัญญานี้มีตัวตน แต่ตัวตนด้วยมรรคอรियสังจัจจ มรรคเครื่องดำเนิน เห็นไหม ถ้าไม่มีตัวตนขับเคลื่อน ยานอวกาศไม่มีผู้บังคับ มันจะไปไหน การบังคับ ยานอวกาศให้เข้าไปถึงความว่างแท้ มันมีตัวตน แต่ตัวตนนี้เป็นบวก ตัวตนนี้เป็นมรรคอรियสังจัจจนี้ขับเคลื่อนขึ้นไปสู่ความสูงขึ้นไป เป็นความว่างที่ละเอียดขึ้น ตัวตนนี้เป็นตัวตนบวก

กับตัวตนลบ ลบด้วย บัด ตัดแข่งตัดขาตัวเองด้วย เห็นไหม ลบก็ตัวตนหนึ่ง กิเลสทำสิ่งที่พอใจ กิเลสให้ค่าตัวเอง เป็นการค้นเคา เป็นการเพิ่มค่า ให้ค่าตัวเองโดยที่มันไม่มีค่าในความเป็นจริง นี่มันให้ค่าตัวมันเองแน่นอน แต่มันไม่มีค่าตามความเป็นจริง แล้วมันต้องเสื่อมสภาพ ถึงว่ามันมีตัวตนด้วย มีกิเลสด้วย แล้วมันทำลายตัวมันเองด้วย ทำลายโอกาสในการประพฤติปฏิบัติในโอกาสนั้นควรจะเป็นแง่บวก แต่มันมีโอกาแล้วมันก็ทำลายให้เป็นแง่ลบ แล้วถ้ายกขึ้น เชื้อฟังตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มันจะให้มันเป็นแง่บวก เป็นมรรคอรियสังจัจจ มีตัวตน ตัวตนนี้เป็นตัวตนที่ทำลายกิเลส ไม่ได้ทำลายกรรม

กรรมเท่านั้นเป็นเครื่องชำระล้างกิเลส กรรมเท่านั้น! กิเลสมันกลัวกรรมเท่านั้น กรรมนี้ขับเคลื่อนขึ้นด้วยปัญญา มีแรงหนุนจากสมาธิ แต่ก็ต้องขับเคลื่อนด้วยปัญญา ปัญญาตัวนั้นเป็นผู้ชำระกิเลส ตัวตนตัวขับเคลื่อนนี้ ถึงมีตัวตนอยู่ก็ขับเคลื่อนในแง่บวก

เห็นไหม ตัวตนตัวหนึ่งขับเคลื่อนในแง่ลบ ตัวตนตัวหนึ่งขับเคลื่อนในแง่บวก ขับเคลื่อนขึ้นไปๆ จนหมดตัวตน ตัวตนนั้นก็ต้องทำลายตัวมันเอง จิตนี้ต้องทำลายชะ ถ้าไม่ยอมทำลายจิตกลัวจิตจะเจ็บ ตัวจิตนี้เป็นเรา เราเป็นกิเลส เห็นไหม ถึงจะขับเคลื่อน เพราะมันมีกิเลสตัวที่ลึกเข้าไป เราเห็นด้วยว่าเราว่าง เรามีสมบัติ เราทำลายสมบัติของเราแล้วเราจะไม่ได้สมบัติที่สูงขึ้น

เรามีเช็ก เช็กนี้เป็นกระดาษ เราไปธนาคาร เราเบิก เราก็ได้เงินสด แต่ถ้าเรามีเช็ก เราไม่กล้าเอาเช็กนี้ไปแลกเงินสด แล้วเราจะเอาเงินสดมาจากไหน เรามีตัวตน เราไม่กล้าทำลายตัวตน ตัวตนนั้นมันหยาบ ตัวตนนั้นไม่ละเอียดเข้าไป เราไม่ยอมทำลายตัวตน เราก็ไม่ได้ตัวตนที่ละเอียดขึ้น นี่มรรคหยาบกับมรรคที่ละเอียดขึ้น

ถ้าเรากล้า เราอีกหิม เราต้องทำลายตัวตนตัวนี้ ต้องทำลายความหยาบนี้! ความหยาบนั้นโดนทำลายไป มันจะเกิดปฏิกิริยาใหม่เป็นความละเอียดขึ้นๆ ความว่างจะละเอียดขึ้นไปๆ ละเอียดจนไปถึงความว่างที่เป็นตัวตนตัวสุดท้าย ตัวนั้นมันเป็นตัวตนจริงๆ แล้วมันก็อยู่ในตัวมันเอง ความว่างสุดท้ายนั้นก็ต้องทำลาย ต้องทำลาย

ถ้าไม่ทำลาย ใจตัวตนตัวนั้นมันจะออกมาบอกว่า “ว่าง ว่าง ว่าง” มันจะเที่ยวโพนทะนาวา มันเป็นความว่าง ถ้ามันเที่ยวโพนทะนาวาอยู่ “มันเที่ยว” ฟังสิ! มันเที่ยวโพนทะนาวาตัวมันเองอยู่ โพนทะนาวาที่ไหน? มันโพนทะนาวากลางหัวใจเรานั้นล่ะ เพราะเวลาปฏิบัติ เรานั่งสมาธิเข้าไป เราทำเราประพฤติปฏิบัติเข้าไป มันจะพูดออกมา มันจะออกมา เป็นธรรม ระเบิดออกมา มันจะออกมา มันบอกในหัวใจนั้นล่ะ ต้องถามที่ใจเรา ไม่ต้องถามที่ใครนะ

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนรู้สึก ตนต้องรู้ตัวตน ตนหลอกตัวเองไม่ได้ ตนจะสุขจะทุกข์อยู่ที่ข้างใน ตนเท่านั้น! ฉะนั้น ความเป็นจริงข้างในก็ตนเท่านั้น การประกาศก็ประกาศตนเท่านั้น ถ้าตนประกาศได้ก่อน ตนขลังก่อน ตนรู้จริงก่อน เห็นไหม ตนรู้จริงแล้ว ตนเห็นจริงตามความเป็นจริงแล้วใครจะมีประโยชน์ ใครจะได้ประโยชน์

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนก่อนแล้วถึงเป็นประโยชน์ทุกๆ ไป ถึงเป็นประโยชน์ทั้ง ๓ โลกธาตุ

ถ้าทำใจเราเป็นสภาวะ เห็นไหม จากสิ่งที่เขาเห็นว่าไม่เป็นสภาวะ เรากลับมาเห็นเป็นของเป็นสภาวะ แล้วเราทำใจของเราเป็นสภาวะ สภาวะจนประเสริฐสุด

ไม่ต้องมาบอก ไม่ต้องประกาศ เพราะใจถึงใจ ใจรู้ใจ

ผู้เห็น ผู้รู้ ต้องบอก ผู้เห็น ผู้รู้ สะเทือนนะ สะเทือนโลกธาตุ สะเทือนไปหมด เพราะใจ หลอกใจไม่ได้ ความเห็นภายในเป็นเหมือนกัน พระพุทธเจ้าถึงไม่พูดก่อน ถ้าลูกศิษย์มาพูดกับ พระพุทธเจ้าจะประกันว่า “นี่! เหมือนกับเราเคยเห็น เราเคยเป็น เราเคย” แต่ไม่พูด เพราะยังไม่เข้ามา ประสานกัน ไม่เข้ามาเป็นพยานกัน นี่ความเป็นพยานกัน

ความเป็นสากล ความเป็นจริง ความว่างแท้ที่ไม่มีตัวตน ไม่ต้องเอาตัวตนมาเป็นเครื่อง ยืนยัน ถึงว่าเป็นความว่างแท้ ความว่างแท้ไม่ใช่เรา ความว่างแท้ไม่ใช่ตน ตนไม่มีในความว่างนั้น อันนั้นถึงที่สุด เป็นความว่างที่เป็นที่ปรารถนา เป็นยอดปรารถนาของผู้ปฏิบัติทั้งหมด แต่ต้องให้เป็นตามความเป็นจริงของความว่างนั้น อย่าไปให้ค่า การให้ค่าต้องทำใจไว้เลยว่านั่นคือมีเราแล้ว

ต้องกลับมาตรวจสอบ ต้องตรวจสอบ ต้องทำลาย เพราะว่าการตรวจสอบ การทำลายนั้นจะเป็นประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติทั้งหมดเลย เพราะมันเป็นการก้าวเดินทางปัญญา นี่การก้าวเดินทางปัญญา

ทางนี้อีกไกลแสนไกล แต่มีวันสิ้นสุดได้ ถึงไกลแสนไกลขนาดไหน พระพุทธเจ้าประกันเอาไว้เลย “ผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมตามความเป็นจริง ปฏิบัติธรรมถูกต้องตามความเป็นธรรม ไม่เกิน ๗ ปี ไม่เกิน ๗ เดือน ไม่เกิน ๗ วัน” เห็นไหม ถ้า ๗ วันไม่ได้ ๗ เดือน ต้องได้ ถ้า ๗ เดือนไม่ได้ ๗ ปีต้องได้ “๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี” พระพุทธเจ้าประกันไว้เลย

เหมือนกับทางโลก ทางโลกเขายังมีการประกัน มีการค้ำประกันกัน นี่พระพุทธเจ้าค้ำประกันไว้กับหลักของศาสนา หลักของศาสนาวางไว้ ศาสนธรรมวางไว้ตามความเป็นจริงอยู่แล้ว แล้วค้ำประกันอีกชั้นหนึ่งด้วย ในเนื้อหาของธรรมนั้นค้ำประกันธรรมนั้นเลยว่า “ประพฤติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” แล้วเราปฏิบัติทำไมไม่มูมานะ ผู้ปฏิบัติถึงไม่เข้าถึงความเป็นจริง

ถ้าเข้าถึงความเป็นจริงถึงจะรู้ว่า เออ! ว่าง ๑ ว่าง ๒ ว่าง ๓ มันเป็นตามความเป็นจริงขนาดไหน บัจฉิตัง รู้จำเพาะตน บัจฉิตังในหัวใจเลย หัวใจนี้เป็นบัจฉิตัง หัวใจนี้เป็นธรรมทั้งแท้ เอ โท ฌโม เอวัง

เพิ่มเติมท้ายกัณฑ์

ถ้าเราจะเห็นประโยชน์กับเขา คือว่าไม่ให้แห้งใจ ถ้าเขานั่ง สมมุติว่าเราจะเอาประโยชน์เราเลย จริงอยู่นะ ถ้าไปขนาดนั้นแล้ว เขาพลิกแยะอยู่แล้ว เขาพลิกนะ คนนั้นพลิกอยู่ แยะอยู่แล้ว ถ้าเราไปบังคับแล้วเราเลย เขาก็ทนได้ แต่ความเข็ดของใจ มันเข็ด เข็ดเขี้ยว พอเข็ดเขี้ยวนี้มันจะแห้ง แล้วมันจะไม่ได้ประโยชน์ ถ้าเห็นเป็นอย่างนั้นแล้วเราปล่อยเลย “อ้าว! เอาแก่นั่นก่อน” เห็นไหม คนนั้นก็ “เฮ้อ! ค่อยยังชั่วหน่อย” แล้วจะกลับมาทำอีก ยังพอจะทำได้ จะทำได้ต่อไป นี้ระดับนี้นะ

แต่ระดับกลางขึ้นมาอย่างนี้ ถ้าประเภทนี้ไป ปวดก็ต้องทน การปวด สมมุติเวทนาเกิด แล้วเราทนอยู่ เราทนนะ คนนี้มีปัญญาทนเอา อันนี้ไม่ใช่มรรค อันนี้เป็นขันติ ถ้าเวทนาเกิดขึ้น เราพุทโธๆ กำหนดใจออกไป กำหนดใจออกจากเวทนานั้นมา เราไม่ต่อสู้ในเวทนานั้น อันนี้เป็นขันติ เป็นความอดทนไว้เฉยๆ นี้ระดับกลางขึ้นมา

จากระดับเริ่มต้น เวทนามาแล้วเราจะพลิกหนี พลิกหนีบ้าง เห็นไหม อย่างพลิกขยับให้เวทนาคลายตัวลง นี้ผู้เริ่มทำ เพราะผู้เริ่มทำหรือผู้ทำมานานก็แล้วแต่ เวทนาจึงคือเวทนา แล้วแต่ว่ามันจะประสบทุกคน แต่ถ้าผู้ที่เริ่มต้นมา มีเวทนา เราขยับเลย เพื่อจะให้มันกำลังใจ หรือว่า อ้อ! มีทางออกเพื่อไม่ให้เข็ดเขี้ยวจนเกินไป แล้วพอมันพัฒนาขึ้นมา จิตมันสูงขึ้นมา พอเวทนามาต้องต่อสู้ การต่อสู้กับเวทนานั้นมันจะเริ่มเป็นประโยชน์สูงขึ้น การพัฒนาใจ หัวใจสูงขึ้นมา

เด็กทำงานแบบเด็ก ผู้ใหญ่ทำงานแบบผู้ใหญ่ ปัญญาชนที่เป็นผู้บริหารทำงานแบบผู้บริหาร สมมุติว่าเวทนา มา เริ่มต้นจะให้สูงขึ้นมา ถ้ามันยังเด็กอยู่ มันก็จะหลบตลอดไปใช่ไหม พอเวทนา มา ขยับเลย ใหม่ๆ มา เวทนานี้หลบได้ไหม? ได้ เริ่มต้น เพื่อให้ผ่อนคลาย

แต่พอระดับสูงขึ้นไป เวทนาหลบได้ไหม? ไม่ควรหลบ ควรสู้ ถ้าหลบตลอดไป มันก็จะ เป็นนักหลบตลอดไป ไม่ใช่สู้รบ แต่ถ้าจะเป็นสู้รบเลย กำลังไม่พอ รบก็รบไม่ไหว กองทัพนั้น จะไม่สู้เลย ถึงจุดหนึ่งยังรบไม่ได้ หลบ

ถึงจุดหนึ่งต้องเป็นสู้รบ ต้องรบ พอต้อรบ ยังรบไม่เป็น รบไม่เป็นที่เวทนาสักแต่ว่า ไม่ได้พิจารณานะ พุทโธๆ พอเวทนาเกิดปั๊บ พุทโธเลย กำหนดพุทโธให้ออกมาจากการรับรู้เวทนานั้นมาอยู่ที่พุทโธ อันนี้ไม่ใช่การต่อสู้

การต่อสู้ การทำสงคราม “ไหนดเวทนา เวทนาเป็นแบบไหน ไหนดเจ็บ เจ็บอยู่ที่ไหน”...เจ็บเป็นสองเท่าเลย เพราะ “ไหนดเจ็บ” ไปคู่ยามัน ไฟนี้เติมเชื้อเข้าไป ไฟมันจะลุกทันทีเลย ลุกขึ้นมาเลย ต้องสู้ “เจ็บ อะไรเจ็บ” มันต้องคิด ถ้าคิดถึงจุดหนึ่งนะ การคิดการใคร่ครวญ ถ้ากำลังพอนะ ถึงจุดหนึ่งใคร่ครวญ มันจะ โอ้โฮ! แรงขึ้นๆ กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว แยกออกเลย

เพราะว่าความยึด ใจมันเหมือนกับอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น เลื่อนนี้เป็นเรา “โอ้โฮ! ตัวนี้ ๕ แสน เลื่อนนี้แพงมาก โอ้โฮ! รักมาก” พอเลื่อนนี้ให้คนอื่นไป ไปไหน...นี่จะทำให้ดูความยึดของใจ ใจ ถ้าเรารักเลื่อนตัวนี้ เรารักตัวนี้ โอ้โฮ! ใครมาแตะไม่ได้นะ มันหวงมันเหน็ดตลอดเลย แต่เราสละออกไป เราให้คนอื่นไป ก็เลื่อนตัวเก่า ทำไมเราไม่ตามไปหวงอีกล่ะ

เวทนาเหมือนกัน ถ้าเวทนาเป็นเรา คือมันกำลังหวงเหน็ด เวทนานี้มันกำลังเกาะเกี่ยวกันอยู่ มันลุกเป็นไฟเลย แต่ถ้ามันเข้าใจตามความเป็นจริง มันปล่อยผลัวะ! นี้ที่ว่าขาด มันจะปล่อยผลัวะ! เหมือนกับเลื่อนที่เราให้คนอื่นไป เวทนาสักแต่ว่าเวทนา หายผลัวะ! จิตรวมลง เวทนาไม่มี

เวทนาเกิดเพราะยึด เวทนาเกิดเพราะเราไปยึดมัน เราไปรับรู้มัน มันเป็นนามธรรมทั้งหมด จิตนี้เป็นจิต เวทนาเป็นเวทนา กายเป็นกาย แยกออกหมดเลย ถ้ามันแยกได้นะ จิตมีเพราะยึด เวลาเวทนามาเต็มทีเลย เวลามันรวมบ๊ีบ! รวมเดี่ยวนั้นนะ เวทนาหายเดี่ยวนั้นนะ มันไปไหน อ้าว! ว่ามาสิ เวลารวมบ๊ีบ ถึงว่าเราฝึกอยู่เต็มทีเลย มีการพิจารณาอย่างเต็มทีเลย พอจิตมันรวมลง มันต่อสู้เวทนา ชนะเวทนา เวทนาหลุด จิตรวมลง สุขด้วยนะ รวมลงด้วย ๒ ชั้น แล้วเวทนาไปไหน

ถึงบอกว่ามันยึด แต่มันต้องเป็นตามความเป็นจริง ไม่ใช่เป็นไปตามความคาด แต่ที่พูดนี้พูดเพราะว่า ที่ว่าเวทนา เข้าใจเวทนา มันเข้าใจอย่างนี้ไง ถึงบอก ถ้าเวทนานะ เวลาต่อสู้แบบนี้ต่อสู้อย่างที่ว่า บางทีต่อสู้ชนะ จิตมันกำลังไม่พอ ที่ว่าเวทนามีเพราะยึด ถ้ามันรวมแล้วมันหาย มันหายไปไหน

พอรวมบ๊ีบ เหมือนกับเลื่อนตัวนี้แพงมากไซ้ใหม่ ของเรานี้ โอ้โฮ! รักมากเลย ให้คนอื่นไปมันขาดไปแล้ว แต่บางทีให้คนอื่นไปแล้วก็คิดเสียดาย “เอ! ก็เลื่อนเรา ก็น่าจะเก็บเอาไว้ก่อน ก็ยังใช้ได้อยู่” เวทนาเป็นอย่างนี้เหมือนกัน เวลาพิจารณาไปๆ ถ้ามันขาดมันก็ขาด ถ้ามันไม่ขาดเดี๋ยวก็ว่า “เอ! เลื่อน...” ยังกังวลอยู่ไง

พิจารณาไป มันมีแรง กำลังมีอยู่ ธรรมหมุนไปอยู่ ปัญญาก้าวเดินอยู่ แต่ไม่ขาด มันไม่ขาด มันซาหมดเลยนะ นี่เวทนาสักแต่ว่าเวทนา เราสักว่าเรา สักว่า แต่ไม่รวมลง มันก็เหมือนอารมณ์ข้างนอกนี่ละ แต่ข้างนอกนี้เป็นข้างนอกที่ทำไป โอ้โลมข้างนอกที่เราเป็นไปในเรื่องเวทนามัน เป็นสัญชาตญาณ แต่อย่างที่เราพูดหรือว่าปฏิบัติไปมันไม่ใช่อารมณ์สัญชาตญาณ มันเป็นอารมณ์ที่เราเดินอริยมรรคเข้าไปเชื่อดเนือน อารมณ์สัญชาตญาณคืออารมณ์ที่เราไปห่วงกังวลใช้ไหม มันเป็นสัญชาตญาณตามความเป็นจริง ตามความกิเลส ว่าอย่างนั้นเลย อย่างที่ว่าเราหวงเสื่อๆ อันนี้เวทนาจึงเหมือนกัน

แต่ถ้าเป็นความเป็นจริงแล้วมันไม่ใช่สัญชาตญาณ มันเป็นปัญญาที่เกิดขึ้น เป็นภวานามย ปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากอริยมรรค หันเข้าไปตัดกิเลสที่ว่า ภาพของใจที่ว่าออกมาติดกับความว่างนั้นละ มันต้องเชื่อดกันที่นี้ นี่เวทนาใจ

ทีนี้เห็นว่าเขาเป็นผู้มาใหม่ถึงไม่อยากจะแรง กลัวเขาจะแหง อันนี้ถ้าบอกว่าผู้ นั้นทำอย่างนั้น โอ้คนกลางก็จะเอาอย่างนั้น...ไม่ได้ คนกลางต้องสู้ระดับกลางขึ้นมา ถ้าระดับสู้ต้องสู้เต็มๆ มันถึงจะได้พัฒนาใจสูงขึ้นไปเรื่อยๆ

จะนั้น ถึงบอกจะขออย่างนั้น...เออ! รู้กัน รู้กันว่าถ้าออกแล้วก็จะให้มันต่อไป ก็จะบอกว่า “เออ! พักนะ เลิก” แล้วใครจะออกก็ส่วนคนออก โอ้คนที่จะไม่ออกก็ไม่ออก ก็นั่งอีกสักพักหนึ่ง อย่างนั้นก็จะได้ บอกว่าให้มันกันหมดเลย โอ้คนที่เขาแหงอยู่มันก็จะเจ็บ นี่พูดภาษาเรา เหตุผลอันนั้นมาก็พูด ฟัง อันนี้ก็พูดกลับไปให้ฟังเท่านั้นเอง บางทีเวลาอย่างนั้นถึงได้คิดมากๆ

ตอนมาใหม่ๆ พวกนี้ยังไม่รู้ ตอนมาใหม่ๆ เห็นไหม ๓-๔ ชั่วโมง อยู่ข้างนอกนะ มาใหม่ๆ นี่ ๓-๔ ชั่วโมง เพราะเดิมเราปฏิบัติ เรื่องนี้ปกติ มาใหม่ๆ นั่งที่ ๓-๔ ชั่วโมงนะ แล้วก็ลดลงเรื่อยๆ ใหม่ๆ มาที่ไฟแรง เอาคนที่ ๓-๔ ชั่วโมง แล้วอาจารย์สั่งมาด้วย อาจารย์สั่งมาเลย อาจารย์เจี๊ยะสั่งมาว่า “ศาลานี้สร้างมาเพื่อประโยชน์ทุกๆ ไป” เพราะเห็นว่าหวง ไม่ให้ใครเข้าใจ สั่งมาเลยยังสั่งมาด้วย แล้วเรา ๓ ชั่วโมง ๔ ชั่วโมงนะ ตอนนั้นอยู่ข้างนอก แล้วมาลดลงๆ เราเองยังสะท้อนใจ เวลาทำไปๆ อยู่ข้างนอกนะ ภวานาน้อยลงๆ

ธรรมดาเพราะเราเป็นคนคูเอง เอา ๓ ชั่วโมง เพราะปกติก่อนที่จะมาภวานากันนี้ ๓ ชั่วโมงนี้เป็นของปกตินะ ๔-๕ ชั่วโมง

(เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)